

Een nog onbekend statutenboek van Maaseik ontdekt

door A.M.P.P. (Guus) Janissen

Bij het herordenen en inventariseren van het honderden meters tellende Bisschoppelijke Archief te Luik stootte de nieuwe bismarchivaris Christian Dury op diverse ongenummerde dossiers en registers, die object van onderzoek

vormden voor zijn helaas te vroeg overleden voorganger André Deblon. Zo ontdekte hij begin april 2009 een statutenboek van de stad Maaseik. Het blijkt een uitgebreide heruitgave te zijn van het statutenboek, dat in november 1610 in handschrift gepubliceerd werd door schout Goerten van den Steijn. Dit boek werd in februari 1612 al in een meer omvangrijke versie heruitgegeven en zou nog diverse latere edities kennen (tot 1663), waarvan er enkele zich in Hasselt bevinden {1}. De in Luik nieuw ontdekte editie stamt uit 1700 en was bestemd voor burgemeester Reyner Vereyken, gezien de titel: *Anno 1700 Statuta oppidi Maeseickensis ad usum Reyneri Vereyken*. Het bevat statuten en regels die in de stad van kracht waren, maar ook verordeningen van de Prinsbisschop en juridische uitspraken, die voor de stadsbestuurders belangrijke jurisprudentie vormden. Dat ook na 1700 nog in het boek geschreven is, blijkt uit een tweetal chronogrammen: jaarspreuken, waarbij de optelling van de Romeinse cijfers een jaartal oplevert. Voor in het boek leest men de spreuken:

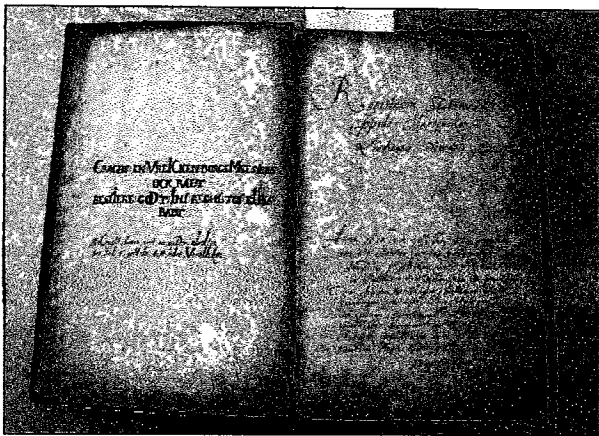
*Craghs en VrelCken borgeMeesters ock raedt
bestlere goDt Int reght tot ellks baedt*

*beCraght haere noot en anDer pLelten
soo saL 't geMeln best nlet VerelIcken*

Beide spreuken leveren het jaartal 1710 op. Dergelijke spreuken treft men ook nog verderop in het boek aan. Ditmaal hebben ze betrekking op de stadsbrand van Maaseik in 1684:

Ut faber eXpLoDIt MoseCae eXorItUr IgnIs
Vertaling: Zoals de smid het uitdrijft, ontstaat in Maaseik het vuur.

InDoLUit ferVens MaseCa eXUrItUr Igne
Gloeiend is Maaseik in smart geraakt: het wordt verzengd door het vuur.

Enkele excerpten uit het statutenboek.

Registrum Statutorum Oppidi Masejckensis

Leodiensis Diocesis

Anno 1610 den 29 ende lesten novembris overmits Mr. Goerten Vanden Steijn, scholtis, Arnoldus Puijtdinck ende Michielen Bex, Burgermeesteren, Matteusen Van nederhoven, Dionijssen van Winthuijsen, Johannan Lensen, Gedingen Gedinghx ende den selven vanden schepenen eerstmael door Dionijssen Van Winthuijsen, secretaris der Justitien ende Stadt Maeseijck, gepubliceert ende waert door den voorschreven Vanden Steijn, scholtis in hoeden gekeert. Was onderteijckent: Dionisius van Winthuijsen, secretaris.

Republiceert den twelfden ende vierthienden februarij 1612 overmits Mr. Goerten Vanden Steijn, scholtis, Willem Portegael ende Dionijss van Winthuijsen, Burgermeesteren, Winthuijsen en Vanden Steijn, Schepenen.

Gerepubliceert den 11 en 14 novembris 1612 overmits Mr. Goerten Vanden Steijn, scholtissen, Franssen van Steensel ende Mr. Matijss Lipsen, burgemeesteren, Dionijss van Winthuijsen, Jacob Kreeckers, Johannan Lensen ende Gedingh Gerinx, schepenen ende waert door den scholtis in hoeden gekeert.

243. Item dat oock niemant sich vervorderen sal die vander selver sieckden niet besmet en is dan die genige die daer toe gestalt werden op die selve pene in die sterffhuijseren te gaen ende die huijseren die met den sieckden besocht worden te teijckenen met een wit kruijs dat men tselve van verrens openbaer mach sien op die pene voorschreven.
244. Item dat alle schippers met hunne schepen sij sijn geladen oft ongeladen den Merckschipper wijcken sullen aen die blauwe hant uijt die rechte vaert vander Bleumerpoorten totter maesen om dat mercktschip te laten laeden ende te lossen op die pene van drij golt gulden.
245. Item dat oock niemant sich vervorderen sal inder vaerten voorschreven soo die selve affgeteijckent is eijnige colen, holt, steijn oft anders te leggen dan te dienen tot den mercktschipper ende dat op de pene van drij golt guldens.
246. Item dat sich niemant vervorderen sal des avonts met een licht in eenige stellinge te gaen beesten te voeren oft anders, derssen, wannen, bocken, swongen met den licht dan met eens wael beslotene lanteerne op die pene van drij goltgulden.
247. Item dat sich niemant van wat qualiteijt hij sij die eenige huijseren binnen deser stadt hebben hun eijgen toestaende, oft van andere in hneringe geaumen oft besittende sich vervorderen sal op eijnige solderen daer eijnige schoorstenen door oft opgaen eenich ongedorsen coren met den stroo oft stroo, hoij, vias oft desgelijckx te leggen noch oock andere te verhueren om des gelijcken daer op te leggen op die pene van drij golt gulden, tellicker reijssen tselve bevonden sall worden.

{1} De tekst van een onderdeel van deze statutenboeken, getranscribeerd door Mathieu Vandenbosch, is gepubliceerd op de-wit.net (met dank aan Wim Corstjens voor de verwijzing).